

La Barceloneta : origen i evolució d'un barri singular (segles XVIII-XXI)

En Francesc Caballé especialista en documentació històrica ens ha parlat de la Barceloneta amb una mirada analítica de historiador i crítica com a veí del barri on va néixer .

En la seva exposició ha exposat com l'origen d'aquest barri, potser el més singular de Barcelona, ha determinat la seva estructura, la seva evolució i la vida dels seus veïns. Ha parlat de la formació del barri, del seu traçat, de les seves característiques, del seu creixement en alçada i en superfície, de la vida del barri al carrer, de l'ordenació del Passeig Marítim, de les transformacions després de la guerra civil i dels projectes per a la platja.

També ha analitzat l'urbanisme i l'arquitectura d'aquest barri mariner, fàcilment identificable, que va néixer com a conseqüència de la connexió a la costa de l' Illa de Maians i ha puntualitzat que la història del barri està íntimament lligada als esdeveniments militars.

Amb motiu de la construcció de la ciutadella militar al barri de la Ribera (1720) que va suposar l'enderrocament de les cases del Born es va desenvolupar un projecte per allotjar en les terres reials guanyades al mar els veïns que havien perdut la seva llar. Aquest projecte no es va dur a terme fins al cap de 30 anys quan el capità general de Barcelona, Marquès de la Mina, va decidir recuperar-lo i l'hi va encarregar al comandant general d'enginyers, Juan Martín Cermeño. Llavors, es va dissenyar un barri totalment uniforme amb carrers creuats en angle recte que definien illes de cases amb solars regulars i que donaven a dos carrers . Les cases tenien una alçada de planta baixa i pis, fet que permetia el pas de les bales de canó per sobre, i feien 8,40x7,65 metres.

El barri de la Barceloneta ha sofert notables transformacions des de la seva creació i ha crescut tant en superfície com per acumulació per raons demogràfiques com especulatives . A mida que es guanyaven terres al mar el barri creixia en superfície. Així a finals del segle XIX després de la epidèmia de la febre groga es va ampliar el barri seguint el model de l'eixample de Gaudí. A més a més, per donar cabuda a l'augment de població els habitatges originals es van modificar i van aparèixer els "quarts de casa" que consistia en subdividir les cases i fer quatre habitatges de 30 m² . Les cases originals també van créixer en alçada i es van fer remuntes de fins a 5 plantes en alguns edificis .

La Barceloneta es caracteritzava per ser un barri on els veïns feien molta vida al carrer i sovint també els artesans hi treballaven en oficis relacionats amb el mar. Així , el passeig de la Barceloneta era un espai on es van adossar a les cases "cossos avançats"

que s'utilitzaven com a tallers pels mestres d'aixa , els fabricants de veles i els fabricants de cordes. A començaments del segle XX, es va fer la reordenació del passeig i una nova línia d'ordenació urbanística amb noves façanes amb estètica noucentista. També es va fer l'ordenació per la banda del port i es van construir els "tinglados".

Durant la guerra civil el barri va ser fortament bombardejat. Després de la guerra, en les zones més devastades es va ampliar l'actual carrer Pepe Rubianes i es varen construir nous edificis pantalla. També es van urbanitzar zones lliures per fer habitatge social. Malauradament, aquestes transformacions no van respectar l'urbanisme original del barri.

La línia de la platja estava ocupada per les barraques del Somorrostro . En 1959 amb ocasió d'una visita d'En Franco es van construir el Passeig Marítim.

Durant el segle XX la platja de la Barceloneta era també la platja de Barcelona que molts barcelonins gaudien intensament. A la platja es trobaven "els merenders" i els banys ,com el de Sant Sebastià o el Club Natació Atlètic , que servien com a llocs de socialització i de lleure del barri i de tota la ciutat.

A partir dels anys 80 es van enderrocar aquestes instal·lacions i es va deixar la platja completament lliure. Arrel de les Olimpíades també es van enderrocar els "tinglados" i es va perdre "El rompeoles", lloc emblemàtic per molts barcelonins com a espai de lleure.

La fesomia del barri va canviar amb la construcció del gratacel Hotel W l'any 2009. Aquest projecte va ser molt criticat pels veïns de la Barceloneta i els ecologistes que van denunciar que l'edifici infringia la llei de protecció de costes i que suposava una privatització de terrenys de domini públic. o

En nom de Rella i del grup d'activitats vull agrair al Francesc la seva conferència virtual que ha estat molt interessant i molt ben documentada gràficament. Ens ha descobert aspectes nous o poc coneguts de la Barceloneta i ens ha fet reflexionar sobre el seu creixement i les transformacions urbanístiques dutes a terme. Ha estat una excel·lent introducció per recórrer la Barceloneta i redescobrir-la amb una nova mirada.

Esperem que a la tardor sigui possible fer la visita guiada que el grup d'Activitats va haver de posposar a causa de la pandèmia.

Anna Coll

Grup d'Activitats

